

Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech V

Václav CHÁN, Milan ŠTECH, Alena VYDROVÁ (red.)
Jihočeská pobočka České botanické společnosti při AV ČR

Lepidium perfoliatum L. - řeřicha prorostlá

Druh v květeně České republiky nepůvodní, do území jen zavlečený. Původně byla řeřicha prorostlá pravděpodobně rozšířena jen v jihovýchodní a východní Evropě, západní a střední Asii. Dnes je druh zavlečen i v ostatních částech světa (DVOŘÁKOVÁ in HEJNÝ & SLAVÍK 1992).

V České republice roste zřídka roztroušeně až vzácně. V minulosti byl nepochybně zavlékán s dováženými rudnými surovinami a s obilím z bývalého Sovětského svazu. Vyskytuje se proto převážně na železničních nádražích, velkoměstských skládkách, ale i na polních cestách.

V jižní části Čech byl druh kdysi zaznamenán u nádraží v Třeboni a na železniční trati u Lomnice nad Lužnicí, v novější době pak na hrázi Starého Hospodáře a Žofinského rybníka u Lutové (NEUHÄUSL & HOUFEK 1957). Další výskyt byl pozorován u Tábora (DVOŘÁKOVÁ in HEJNÝ & SLAVÍK 1992).

Popis nové lokality: Budějovická pánev, Vodňany (6851c): železniční nádraží v části směřující na Prachatice, pouze několik exemplářů, 400 m. n. m. (leg. V. Žíla 1985).

Lindernia procumbens (KROCKER) BORBÁS - puštička rozprostřená

Druh je rozšířen téměř v celé Evropě a střední Asii, postupně je zavlékán i do Severní Ameriky (HARTL in HEGI 1975).

V České republice se druh dříve vyskytoval roztroušeně až hojně, dnes se počet jeho lokalit silně zredukoval. V Červeném seznamu ohrožené květeny ČR 2. verze je *Lindernia procumbens* zařazena mezi taxony silně ohrožené (HOLUB 1995), v příloze č. II vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb., mezi druhy kriticky ohrožené. Těžištěm jejího rozšíření byly jihočeské rybníční pánve, východní Čechy, Podyjí, okolí Olomouce a Kroměřížsko.

V jižních Čechách se *Lindernia procumbens* vyskytovala především v Třeboňské a Budějovické pánvi. V současné době jsou známy pouze lokality z Třeboňské pánve.

Vyhledává obnažené břehy rybníků i vodních toků, roste na dně různých kanálů či v příkopech, snáší živinami bohaté, ale i chudší půdy. Často roste na hlinitopísčitych nebo bahnitých půdách. Lépe se jí daří v teplejších oblastech a je součástí pionýrských společenstev svazu *Nanocyperion flavescens*.

Popis nové lokality: Budějovická pánev, Hluboká nad Vltavou (6952d): sádka, asi 200 m jižně od obce, 374 m. n. m., obnažené dno (leg. J. Rydlo, A. Vydrová 1994, výskyt ověřen znovu v roce 1997). Na lokalitě byly hojně zastoupeny druhy: *Eleocharis ovata*, *Cyperus fuscus*, *Alisma plantago-aquatica*, *Bidens cernua*.

Filago lutescens Jordan - bělolist žlutavý

Bělolist žlutavý se v minulosti roztroušeně vyskytoval téměř v celé Evropě s výjimkou jejich nejjižnějších částí a střední a severní Skandinávie. Dnes je tento druh písčitych půd, rostoucí na pastvinách, úhorech, okrajích polí a na březích řek velmi silně ohrožen ve většině svého areálu.

V jižní části Čech byl bělolist žlutavý zaznamenán roztroušeně na Blatensku, ve Volyňském

a Českokrumlovském Předšumaví, Třeboňské pánvi, Středním Povltaví, na Českomoravské vrchovině a v Moravském podhůří Vysočiny. Z poslední doby chybějí údaje o výskytu a druh byl proto považován již za neznámý. Nález v Březnickém Podbrdsku byl proto překvapením.

Popis lokality: Březnické Podbrdsko, Slatina u Přestovic (6750a): okraj pole při jv. okraji lesa na vrchu (kóta 499,4 m n. m.) vjv. osady, pouze 5 exemplářů na jediném místě, 480 m n. m. (leg. V. Žíla 1996). V roce 1997 byl výskyt na lokalitě znovu potvrzen (rev. V. Žíla a V. Chán). Společně rostly *Setaria viridis*, *Scleranthus annuus*, *Aphanes arvensis*, *Spergularia rubra* aj. V blízkosti lokality byly v minulosti nalezeny druhy *Arnoseris minima* a *Logfia minima*.

Medicago arabica (L.) Hudson - tolice arabská

Druh původní v celém Středozeří, druhotně rozšířen téměř po celé Evropě, v jižní Africe, Severní a Jižní Americe a Austrálii.

Tolice arabská je zavlékána se surovou vlnou a šířena s odpadem po jejím zpracování podobně jako druh *Medicago polymorpha* L. Vyskytuje se spíše ojediněle a přechodně v místech uložení odpadu (skládky).

Výskyt v České republice je soustředěn do území zpracovatelských vlnářských podniků. V jižní části Čech nebyl výskyt tohoto taxonu dosud zaznamenán.

Popis lokality: Volyňské Předšumaví, Strakonice (6749b): skládky odpadu vlnářského podniku Fezko Strakonice na pravém břehu Otavy blíže železničního mostu při vsv. okraji města, pouze několik exemplářů, cca 400 m n. m. (leg. V. Chán et V. Žíla 1986, det. J. Štěpánek). Společně rostly *Medicago polymorpha*, *Erodium neuradifolium*, *E. botrys*.

Misopates orontium (L.) Rafin - šklebivec přímý

Původní areál šklebivce přímého je zřejmě jen západní a střední část Středozeří. Druhotně je však rozšířen téměř v celé Evropě a v části Asie (HARTL in HEGI 1975).

V České republice se jedná o diagnostický druh plevelových společenstev obilovin svazu *Sherardion* vyskytující se v mírně teplých oblastech na bázemi bohatých půdách. Roste na polích, úhorech a často také na železničních náspech.

V jižní části Čech byl šklebivec přímý zaznamenán v Horažďovické pahorkatině, Šumavsko-novohradském podhůří, Třeboňské pánvi, Jihočeské pahorkatině, Středním Povltaví, Votické pahorkatině, Českomoravské vrchovině a v Hornovltavské kotlině. Z poslední doby však chybějí údaje o výskytu a šklebivec přímý byl proto v jihočeské květeně považován za již neznámý druh. Teprve v roce 1998 byla nalezena nová lokalita na Strakonických vápencích.

Popis lokality: Strakonické vápence, Strakonice (6749a): okraj pšeničného pole při jižním okraji lesa na vrchu Ryšová ssz. od města, roztroušeně, vápenec, cca 480 m n.m. (leg. V. Chán 1998). Společně rostly *Euphorbia exigua*, *Thymelaea passerina*, *Consolida regalis*, *Chaenorhinum minus* aj.

Tetragonolobus maritimus (L.) Roth - ledenec přímořský

Ledenec přímořský je rozšířen ve střední a jihozápadní Evropě, na sever jeho výskyt zasahuje do středního Německa a jižního Švédska, na východ do Polska a západní Ukrajiny. Kromě malých arelů na Krymu, Kavkaze a v Malé Asii se vyskytuje také v atlaské části Afriky. Zavlečen je v Belgii, Holandsku a v Anglii (CHRTKOVÁ in SLAVÍK 1995).

V České republice je rozšířen roztroušeně v termofytiku (zvláště v Polabí a na jižní Moravě), řídkěji v mezofytiku. Část výskytů je druhotná. Druh vyhledává minerálně silné, nezřídka

zasolené a často dusíkem bohaté půdy.

V jižní části Čech byl ledenec přímořský nalezen v 60. letech J. Gazdou na železničním nádraží v Číčenicích a v roce 1963 S. Kučerou při železniční trati blíže obce Zborov u Ledenic. V roce 1998 navštívili obě lokality V. Chán a V. Žíla. Výskyt však byl ověřen pouze na jedné z nich.

Popis lokalit: Budějovická pánev, Číčenice (6851a): v kolejišti severní části nádraží, bohaté téměř souvislé porosty na ploše v délce asi 100 m, cca 400 m n. m., druh se stále vyskytuje na původní lokalitě, přestože je kolejiště chemicky ošetřováno (leg. V. Chán et V. Žíla 1998).

Třeboňská pánev, Zborov u Ledenic (7053c): násep železniční tratě při přejezdu polní cesty cca 1 km jz. od obce, větší počet exemplářů (leg. S. Kučera 1963), při kontrole výskyt druhu již nebyl potvrzen. Na obě uvedené lokality byl ledenec přímořský zavlečen zřejmě dopravou.

Literatura

HEJNÝ S. & SLAVÍK B. (red.), 1992: Květena České republiky. 3. - Academia, Praha.

HEGI G., 1975: Illustrierte Flora von Mittel-Europa. Band IV. Teil 1. - J.F. Lehmanns Verlag, München.

HOLUB J. (red.), 1995: Červený seznam ohrožené květeny ČR 2. verze. - p.27, ms.

NEUHÄUSL R. & HOUFEK J., 1957: Příspěvek ke květeně jihovýchodní části Třeboňské pánve. - *Preslia*, Praha, 29:193 - 203.

SLAVÍK B. (ed.), 1995: Květena České republiky. 4. - Academia, Praha.

Došlo: 31.3.1999

Adresy autorů: Václav CHÁN
Dr. J. Fifky 867
CZ-386 01 Strakonice

Dr. Milan ŠTECH
Čečova 54
CZ-370 01 České Budějovice

RNDr. Alena Vydrová
Včelná 297
CZ-373 82 Boršov nad Vltavou

Sbor. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Příř. Vědy 39 (1999): 56-58.